

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 1152/2019
04.04.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Љубице Милутиновић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Весне Субић, чланова већа, у парници тужиоца-противтуженог АА из ..., чији је пуномоћник Весна Голубовић, адвокат из ..., против тужене-противтужиље ББ из ..., чији је пуномоћник Марија Китаровић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 435/18 од 15.06.2018. године, у седници већа одржаној дана 04.04.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужиоца и **ПРЕИНАЧУЈУ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж2 435/18 од 15.06.2018. године и пресуда Другог основног суда у Београду П2 4336/11 од 14.02.2018. године, тако што се за период од 03.10.2011. године до 29.04.2014. године и за период од 01.04.2016. године до 14.02.2018. године захтев за обавезивање тужиоца АА на плаћање доприноса за дечије издржавање мал. ВВ **ОДБИЈА** као неоснован.

У осталом делу, ревизија тужиоца се **ОДБИЈА** као неоснована.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду П2 4336/11 од 14.02.2018. године, ставом првим изреке, разведен је брак закључен ...2005. године у ... између тужиоца АА и тужене ББ, ставом другим су њихова заједничка деца мал. ГГ, рођена ...2005. године, мал. ДД, рођена ...2007. године и мал. ВВ, рођена ...2010. године поверена мајци ББ на бригу, чување и васпитавање, која ће родитељско право вршити самостално, ставом трећим је уређен начин одржавања личних односа мал. деце ГГ, ДД и ВВ са оцем АА, тако да деца проводе са оцем сваки други викенд од петка у 18 часова до недеље у 18 часова, с тим да их отац преузима и враћа на адресу мајке, да проводе са оцем један дан у недељи у којој викенд не проводе са оцем, тако да их отац преузима након школе и враћа у 20 часова на адресу мајке, да код оца проводе прву половину зимског (недељу дана) и летњег распуста (јул месец), наизменично сваки други државни и верски празник почев од 09,00 часова првог дана до 20,00 часова последњег дана

празника, наизменично први и други дан дечијих рођендана. Ставом четвртим је делимично усвојен противтужбени захтев ББ, па је обавезан АА да на име свог доприноса за издржавање мал. ГГ, мал. ДД и мал. ВВ плаћа месечно износ од по 15% од својих редовних месечних новчаних примања умањених за порезе и доприносе за обавезно социјално осигурање, и то сваког 1-ог до 10-ог у месецу за текући месец, почев од 03.10.2011. године као дана подношења тужбе, па за убудуће, док за то постоје законски услови или док се обавеза не измени другом судском одлуком, уплатом на означени рачун законске заступнице ББ, с тим да заостале износе, почев од 03.10.2011. године до дана пресуђења 14.02.2018. године, исплати одједном у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом извршења. За износ од још 5% за издржавање мал. ГГ почев од 03.10.2011. године, захтев је одбијен као неоснован, ставом петим изреке. Ставом шестим је одбијен тужбени захтев АА којим је тражио да се мал. ВВ повери њему на самостално вршење родитељског права, да се виђање мал. деце са оцем одвија по договору родитеља и да сваки родитељ издржава дете које му је поверено на старање. Ставом седмим је одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 435/18 од 15.06.2018. године, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и потврђена је првостепена пресуда у делу којим је одлучено да се мал. ВВ повери мајци ББ на бригу, чување и васпитање, делу којим је уређен начин одржавања личних односа мал. ВВ са оцем АА, делу који се односи на издржавање мал. ВВ од стране оца АА и делу којим је установљена обавеза издржавања мал. ДД и ГГ од стране оца АА почев од подношења тужбе па убудуће, ставу петом, шестом и седмом изреке. Одбијен је захтев тужене – противтужиле за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац АА је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП за коју трврди да је учињена у поступку пред другостепеним судом, погрешне примене материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања. Ревизија се односи на одлуку о поверавању мал. ВВ на самостално вршење родитељског права мајци, одбијање захтева тужиоца да се мал. ВВ њему повери и осталих његових захтева, одлуку о начину одржавања личних односа и о новчаном доприносу тужиоца за издржавање деце од подношења тужбе па надаље.

Тужена је у датом одговору предложила да се ревизија одбије.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 399. Закона о парничном поступку-ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 120/04 и 111/09), који се примењује на основу члана 506. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 и 55/14), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија делимично основана, и то у погледу тока обавезе плаћања новчаног доприноса за дечије издржавање мал. ВВ, а да у преосталом ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде из члана 361. став 1. овог закона у поступку пред другостепеним судом, који је у образложењу своје одлуке навео да у

спроведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 1, 2, 5, 7, и 9. ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности, и да нема ни битна повреда из члана 361. став 2. тачка 12. ЗПП, јер првостепена пресуда садржи јасну изреку, потпуне и непротивречне разлоге о чињеницама важним за пресуђење, који нису у супротности са садржином изведених доказа. Одлука другостепеног суда садржи исцрпно и потпуно образложење, са датим оценама о значају утврђених чињеница у поступку пред првостепеним судом, правилности његових закључака и примене материјалног права, уз дате одговоре на кључне жалбене наводе.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац АА рођен 1979. године и тужена ББ, рођена 1979. године закључили су брак ...2005. године. У браку је рођено троје заједничке мал. деце: ћерке ГГ рођена ...2005. године, ДД рођена ...2007. године и ВВ рођена ...2010. године. Странке су са децом живеле у стану родитеља тужиоца у Брачна заједница је фактички престала у септембру 2011. године, услед поремећених брачних односа. Тужбу за развод брака поднео је тужилац АА 03.10.2011. године.

По престанку заједнице, тужена је прешла да живи код својих родитеља, са ћеркама мал. ГГ и мал. ДД. Најмлађа ћерка мал. ВВ остала је код тужиоца, а тек у априлу 2014. године предата је мајци, у извршењу привремене мере одређене решењем од 29.08.2013. године којом су све три ћерке њој поверене на старање до правноснажног окончања поступка. Предаја је извршена након што је тужиоцу као извршном дужнику изречена казна затвора због одбијања да преда дете, решењем Другог основног суда у Београду И 35027/13 од 07.02.2104. године. Упркос дугог периода одвојености током којег туженој није било омогућено ни да са мал. ВВ одржава односе, мал. ВВ се од преласка код мајке и сестара у априлу 2014. године добро адаптирала на живот у породици код мајке. Тужиоцу је омогућено да неометано виђа децу. У ванбрачној заједници коју је тужилац засновао са партнерком ЋЋ, рођена је њихова ћерка ЕЕ (рођена ...2014. године). Ћерке су долазиле код тужиоца и развијани су добри међусобни односи између сестара.

Под околностима да је због тешке болести мале ДД (леукемија) настала нужна потреба њеног лечења у дечијој болници у Италији, уз неопходно и константно присуство родитеља ради помоћи и подршке током лечења, од марта 2016. године мал. ДД са мајком борави у Италији на лечењу, само са краћим прекидом током којег су обе биле у ..., а због погоршаног здравственог стања вратиле се у Италију, ради њеног даљег неопходног лечења. Режим ДД лечења изискује да уз њу буде један родитељ или друга њој блиска одрасла особа.

Мал. ГГ је имала 11 година када је због лечења мал. ДД, њихова мајка отишла са ДД у Италију. ГГ је остала са родитељима тужене у Тужилац је у одсуству тужене преузео мал. ВВ, тако да она живи у његовом домаћинству. Мал. ГГ живи у стану код родитеља тужене, који су пензионери. Није спорно да развој мал. ГГ тече уредно. Тужена са ГГ свакодневно контактира телефоном и обезбедила је правилан развој личности детета у домаћинству својих родитеља, уз повремено виђање са децом и деце међусобно.

Мал. ВВ на узрасту 8 година похађа исту школу као и мал. ГГ. Оне контакте остварују у школи, а тек повремено у кућним условима. ВВ је у потпуности адаптирана на породичне услове живота код оца. Услови у том домаћинству су повољни, односи су задовољавајући. Брижност оца према ВВ је изражена. Између мал. ВВ и оца постоји јака емотивна везаност и близак однос. Мал. ВВ је изразила задовољство због чињенице да живи у очевом домаћинству. Налазом органа старатељства обухваћени су и други фактори од утицаја на формирање мишљења о најбољем интересу мал. ВВ, које је суд прибавио и ценио у склопу сопствене оцене о најбољем интересу најмлађе ћерке странака. Мал. ВВ има добре механизме адаптирања, развијане од раног узраста кроз успешно прилагођавање на промене условљене сепарацијом родитеља, организацијом живота код оца, па код мајке и опет код оца, у мајчином одсуству због неге мал. ДД. Механизам адаптивности мал. ВВ у питање није доведен ни у узрасту са навршених 8 година живота. На овом узрасту је очекивано је да се она може успешно адаптирати на услове живота под старатељством мајке. Ти услови обухватају подршку мајке и сродника са мајчине стране, испољену кроз ваљано старање о другим двома ћеркама странака.

Околност да терет обавеза скопчаних са лечењем мал. ДД сноси тужена, не може се тумачити као фактор спречавајући да она самостално врши родитељско право у најбољем интересу заједничке деце странака, укључујући и мал. ВВ као детета чијим базичним и развојним потребама је тужена способна да удовољи. На основу вештачења и медицинске документације је утврђено да епизодни депресивни поремећај код тужене није компромитовао њену родитељску улогу, да је психичко стање тужене стабилно, да су њене родитељске способности у потпуности очуване. Утврђено је да је тужена поседује пуни родитељски капацитет, да је способна да препозна и да на одговарајући начин задовољи потребе деце, да се о мал. деци на адекватан начин бринула и током трајања брачне заједнице и по њеном фактичком прекиду, да са децом има изграђен стабилан и топао емотивни однос, да је одговорна у својој родитељској улози и да је од прекида брачне заједнице успела да уз помоћ и подршку своје примарне породице обезбеди мал. деци неопходне услове за правилан психофизички развој, стабилно породично, стамбено и школско окружење. Усаглашен налаз и мишљење Градског центра за социјални рад, Одељења ... и Одељења ... из јануара 2018. године, уз изјашњење стручних лица из органа старатељства по примедбама тужиоца, суд је разложно прихватио у оцени о најбољем интересу мал. ВВ да мајка самостално врши родитељско право, да је интерес деце да се не раздвајају, да је развијање блиског односа мал. ГГ и мал. ВВ од изузетне важности за њихов правилан раст и развој у сложеним породичним односима, да је у њиховом интересу да живе заједно, под старатељством мајке као одговорног родитеља који поступа у најбољем интересу деце.

Повољнија ситуација у погледу вршења родитељског права настаје због околности да као пратња мале ДД друга позната особа може да земени тужену, што је спремна да учини мајка тужене. Тужилац је ... радник, био је донор матичних ћелија и лимфоцита за мал. ДД. Он се није изјаснио да је спреман да буде уз мал. ДД бар за одређено време уместо тужене.

Тужена је по занимању ..., са оствареним кратким радним стажом. Због актуелне ситуације везане за здравствено стање ћерке мал. ДД, тужена није у

могућности да се запосли. Остварила је право на дечији додатак у износу од 10.000,00 динара месечно. Дом тужене је у ..., у стану њених родитеља који су пензионери са износом пензија укупно 102.000,00 динара месечно, власници су стана и викендице. Сестра из ... туженој шаље 1.500 еура месечно.

Утврђене су чињенице о износу потреба мал. деце странака. За мал. ДД која похађа пети разред школе кроз болницу, потребно је за храну 400 еура, за лекове 30 еура, за смештај 1.000 еура, за такси превоз око 300 еура, укупно 1.730 еура месечно за наведене трошкове. Мал. ГГ похађа основну школу и ... школу, трошкови њене исхране износе око 5.000,00 динара, за редовну школу 1.000,00 динара, за ... школу 8.000,00 динара, за часове ... 1.000,00 динара месечно, трошкови одеће и обуће око 7.000,00 динара, трошкови за набавку књига и школског прибора износе 18.000,00 динара на годишњем нивоу, а у корупусу њених потреба су излети, екскурзије и џепарац. Обим потреба мал. ВВ износи за исхрану и школовање 16.000,00 динара, за активност похађања ... 60 еура месечно, те уз остале образовне и социјалне активности, износ за подмирење њених укупних потреба на месечном нивоу такође је већи од 20.000,00 динара.

Тужилац је по занимању ... техничар, запослен у струци на ... са месечном зарадом у износу од 32.000,00 динара, уз коју остварује и допунске приходе, како наводи у висини од 40 еура месечно. Живи у стану чији је власник његова мајка, са ванбрачном партнерком која је такође запослена као ... техничар у истој установи са идентичном зарадом и њиховом ћерком мал. ЕЕ рођеном 2014. године. Тужилац поседује скутер и аутомобил.

Решењем о привременој мери од 29.08.2013. године тужилац је обавезан да на име доприноса за издржавање мал. ГГ, мал. ДД и мал. ВВ плаћа месечно по 15 % укупних месечних новчаних примања, умањених за порезе, доприносе и остала социјална давања почев од доношења привремене мере. Мал. ДД је издржававање пружано од стране тужиоца у периодима њеног дужевременског боравка у његовом домаћинству, од престанка заједнице странака до предаје мајци у априлу 2014. године, па од 01.04.2016. године све до времена закључења главне расправе пред првостепеним судом 14.02.2018. године и доношења пресуде да се мал. ВВ поверава мајци на самостално вршење родитељског права и о другим дечијим правима, те правима и дужностима родитеља.

Код изнетог стања о чињеницама, правилан је закључак нижестепених судова да је основан захтев за поверавање деце на самостално вршење родитељског права мајци, уз одговарајуће уређење начина одржавања личних односа деце са оцем, којим се обезбеђује неговање односа блискости међу њима, а да је неоснован захтев оца да се мал. ВВ њему повери на самостално вршење родитељског права, па да сваки родитељ издржава дете које му је поверено на старање, а виђање са другим родитељем препусти договору родитеља.

Одредбом члана 272. став 2. Породичног закона прописано је да ако родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права или суд процени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о поверавању заједничког детета једном родитељу, о висини доприноса за издржавање од стране другог родитеља и о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем, доноси суд. Одредба члана 270. истог закона,

прописује, да је пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права, суд дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовања у породичним односима. Члан 266. став 1. Породичног закона прописује да у спору за вршење, суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета.

У свестрано оцењеном најбољем интересу мал. ВВ одлучено је да мајка самостално врши родитељско право према њој, као и према другим двома заједничким ћеркама према којима спора нема да то на ваљан начин чини. Под околностима сложене организације живота условљене болешћу средње ћерке, тужена је испољила предану посвећеност деци о чијим потребама води рачуна и успева да обезбеди да у потпуности буду задовољене и да се односи међусобне блискости негују и развијају, зарад добробити деце.

Одлука о вршењу родитељског права условљена је оценом о најбољем интересу мал. детета, оценом која укључује низ фактора. Консултована жеља детета није опредељујућа. Када се жеља детета млађег узраста, не подудара са свеобухватном оценом о најбољем интересу тог детета, суд се руководи према најбољем интересу детета, а не према жељи коју оно исказује у судском поступку, непосредно или посредством органа старатељства. У складу са наведеним је поступљено, кад је реч о мал. ВВ.

У смислу одредбе члана 266. став 1. Породичног закона, и по налажењу Врховног касационог суда, најбољи интерес мал. ВВ је да буде поверена на самостално вршење родитељског права мајци, као и две њене старије сестре, имајући у виду да то одговара интересу мал. ВВ као девојчице на узрасту навршених 8 година живота и да тужена испољава позитиван став, заштитнички и за децу подржавајући по свим питањима њихових потреба и права. Сагледана укупност односа, држање родитеља у специфичним околностима, поступање и капацитет да увиди дечије потребе и да им удовољи на начин којим се обезбеђује добробит детета, правилан емоционални и психолошки развој личности детета, уз доследно поштовање права детета на редовно одржавање и неговање блиских односа са најближим сродницима, представљају упориште за оцену о предностима мајке за самостално вршење родитељског права, управо у најбољем интересу мал. ВВ.

Пажња, чување, брига и нега коју је тужилац пружао у досадашњем развоју мал. ВВ и његова аутентична жеља и спремност да то и надаље чини, не претежу над најбољим интересом мал. ВВ. Интерес је мал. ВВ да на овом узрасту у прилици буде да мајка самостално врши родитељско право, да даљи развој оствари у дому мајке, под њеним старатељством и у окружењу више сродника, осведочено подржавајућих у помоћи туженој да на ваљан начин врши родитељска права и дужности. Помоћ и подршка коју туженој пружају њени родитељи у околностима болести средње ћерке странака, узета је у обзир јер ужива значај у светлу оцене о способностима и могућностима тужене да организују живот својој деци на начин којим ће се у потпуности задовољити потребе које имају. Усаглашено мишљење органа старатељства засновано је на оцени о испуњеним капацитетима родитеља деце и могућностима које се отварају пред њима као родитељима једног оболелог и два здрава детета.

Тужилац у ревизији истиче да није размотрена околност да је још увек у току лечење мал. ДД у Италији, које траје већ две и по године и да је неизвесно колико ће дуго трајати, те да се о мал. ВВ неће старати мајка већ баба и деда, чиме јој је ускраћено право на родитељско старање.

Околности везане за боравак тужене због лечења заједничког детета у Италији, су цењене. Реч је о околностима које уживају значај у сагледавању како пожртвованости и преданости тужене као родитеља доследно посвећеног дечијим потребама и интресима, тако и због отворене могућности да на лечењу заједничке ћерке у Италији са њом буде друга детету позната особа, а на тај начин туженој омогући да више времена проводи у ... са старијом и млађом ћерком у непосредном старању о њима. Ревизијом изнето имлицира неприхватљиво поимање ревидента да је искључиво на туженој сав терет обавеза скопчаних са лечењем мал. ДД, па да због тога тужена објективно није у стању да се стара о мал. ВВ. Актуелно и објективно уз мал. ДД може бити и други одрастао сродник. Отац и мајка су детету најближи сродници. Они су пре свих других дужни да поступају у најбољем интересу своје мал.деце, те у околностима болести једног детета да бар донекле поделе терет обавеза у вези са њеним лечењем, према својим могућностима. Дужност је родитеља да своје активности прилагоде томе да ни друга заједничка деца не буду ускраћена у нези, чувању и васпитавању од стране родитеља, како родитеља одређеног да врши родитељско право, тако и другог родитеља са којим ће редовно одржавати односе на начин који је уређен да омогући афирмацију улоге родитеља и међусобних односа деце.

Из изнетих разлога, ревизија није основана у побијању одлука нижестепених судова о вршењу родитељског права и одржавању личних односа, заснованих на правилној примени материјалног права.

Основано се ревизијом указује да је погрешном применом материјалног права тужилац обавезан на плаћање новчаног доприноса за издржавање мал. ВВ у периоду у ком ју је самостално издржавао од 03.10.2011. године до 29.04.2014. године, те од њеног поновног боравка у његовом домаћинству у ком јој је издржавање пружано, с тим што се узима да је то период од 01.04.2016. године до 14.02.2018. године, с обзиром да је тада донета одлука да родитељско право врши мајка и од тада тече коначно установљена правна обавеза тужиоца на плаћање доприноса за дечије издржавање мал. ВВ. У преосталом о току обавезе, као и о њеној висини, одлучено је у складу са одредбама члана 160 – 162. Породичног закона. За издржавање мал. ГГ и мал. ДД досуђен је минималан износ издржавања почев од 03.10.2011.године па надаље.

Члан 162. став 2. Породичног закона прописује да висина издржавања не може бити мања од 15 % нити већа од 50 % редовних месечних новчаних примања дужника издржавања умањених за порезе и доприносе за обавезно социјално осигурање, а став 3. прописује да ако је поверилац издржавања дете, висина издржавања треба да омогући најмање такав ниво животног стандарда за дете какав ужива родитељ дужник издржавања.

Из изнетих разлога, на основу члана 405. и члана 407. став 1. Закона о парничном поступку, донета је одлука као у изреци.

**Председник већа - судија
Љубица Милутиновић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић